

Nogmaals wil ik er de „Commissie tot onderzoek van het Soesterveen”, die onder de energieke leiding van C. v. Steents reeds veel bereikte, op wijzen, dat een spoedig ingrijpen absoluut noodzakelijk is indien men een stukje schitterende natuur met een, in allerlei opzichten, groote soorten- en individuen-rijkdom niet onherroepelijk verloren wil laten gaan.

Hilversum, Juli 1926.

FR. VERDOORN.

DE EXCURSIE VAN DE „NEDERL. VEREENIGING TOT BESCHERMING VAN VOGELS” NAAR VOORNE OP 15 EN 16 MEI 1926.

VOGEL-EXCURSIES, vooral van groote drommen menschen, uit alle oorden van het land samengestroomd, min of meer (meestal min) deskundig op vogelgebied, hebben me altijd instinctmatig afgeschrikt. Ik had zoo'n voorstelling van veel geschreeuw, door elkaar geloop, opdringen, roezemoezige meningsverschillen enz. enz., welke voorstelling mij verre de voorkeur deed geven aan een rustig verblijf in de vrije natuur, geheel alleen of met een goede kennis, met wien je zoo prettig samen kunt zwijgen.

Maar dezen keer moest ik toch eens mee, omdat ik me had voorgenomen een artikeltje te schrijven tegen het houden van dergelijke groots opgezette excursies naar beroemde broedterreinen en ik wilde nu mijn theoretische bezwaren aanvullen met persoonlijke ervaringen van een dergelijken doortocht der vandalen.

En wat ben ik nu blij, dat ik dien tegenzin eens heb overwonnen. Nu kan ik, met volle recht van spreken, van leer trekken.

Laat ik dan maar direct zeggen, dat ik van overtuigd tegenstander ben bekeerd tot enthousiast voorstander en wel voornamelijk door twee in 't oog springende verschijnselen, welke deze excursie kenmerkten, n.l.:

10. de uitstekende voorbereiding, organisatie en leiding;

20. de buitengewoon uitstekende geest onder de deelnemers en aller medewerking, om het succes te verzekeren.

't Ging op gesmeerde rolletjes. En m'n bewondering voor het zwakke geslacht is nog weer gestegen, al was 't alleen maar door de herinnering aan zooveel dungekoste beenen in de venijnige duindoorns, die met gemak door mijn putties heen boorden. Ze hebben zich allen kranig gehouden en ook enkele, reeds zeer bejaarde deelnemers, hebben onze volle bewondering opgewekt door hunne taaie en opgewekte volharding.

Veel is er gezien, heel veel genoten op vogelgebied.

Enkele weinig algemeene en zelfs heel zeldzame vogels werden door 't prisma bespied. Maar laat ik een regelmatig verslag leveren van de waargenomen soorten.

Nu waren de ruim 130 deelnemers in 4 groepen verdeeld en daar ik beide dagen ondergebracht was in Groep IV en dus in hoofdzaak 't door die groep waargenomen weergeef, kan 't heel goed zijn, dat door de andere groepen nog vogels zijn gezien, die niet op dit lijstje voorkomen.

Vanuit de extra tram, die ons Zaterdagvoormiddag van Rotterdam naar Oostvoorne bracht, zagen we al de eerste nummers van de lijst. Zoo een meerkooi (1), die sleepte met een lange bies door de stadsgrachten van Brielle, bezig z'n nest te bouwen of te verzwaren; hier en daar aan een slootkant een blauwe reiger (2); overal boerenzwaluwen (3), spreeuwen (4), kieviten (5), huismusschen (6) en kauwtjes (7); nu en dan een enkele zilvermeeuw in jeugdkleed (8), enkele niet nauwkeurig te bepalen sterns en veel kokmeeuwjes (9) op de bouwlanden. Maar toen de in Oostvoorne bestegen autobussen ons in de buurt van 't Kwakjeswater na heel wat dapper en lachend doorstane angsten, veilig en wel op den beganen grond hadden gezet, begon de soortenjacht eerst goed. Met jachtopzichter Hofland aan het hoofd trokken we eerst door een uitgestrekt complex hakhoutboschjes, welig doorschoten met allerlei ondergewassen, hier en daar een pas gekapt

stukje, ons een beter uitzicht biedend. Van alle kanten drongen de vrolijke vogelgeluidjes op ons in, maar slechts voor en na kregen we een van de kleine druktemakers in 't vizier. In een paar minuten werd de lijst aangevuld met boompieper (10), winterkoning (11), merel (12), nachtegaal (13), fitis (14), pimpelmees (15), koekoek (16) (zijn er weinig koekoeken dit jaar??) en koolmees (17).

Even werd getoefd aan een klein rond vijvertje vol goudvischjes, karpers en voorntjes, waar we een treffende combinatie vonden van natuurschoon en kunst. Midden uit het water rees voor onze verraste oogen op een meer dan levensgrote fraai geschilderde mannenkop op een paaltje. Nog zijn we 't er niet over eens of die zwartgebaarde man Neptunus of een vorigen verdienstelijken burgemeester voorstelde, zelfs werd gedacht aan een standbeeld voor een meneer Kwak of de Quack. Voor zoover ik me kan herinneren, was dit het eenige meningsverschil, dat de eensgezindheid van de deelnemers voor een oogenblik verscheurde.

Nu ging het spoedig bergop naar den top van het eerste hooge duin en voor onze verrukte oogen ontplooië zich het wonderfraaie duinlandschap, welig begroeid met struiken en struweel (geen kaalgelopen en afgetrapte plekken zooals overal in de Haagsche duinen) met links voor ons het Kwakjeswater met z'n sappige groene oevers, rechts over 't duin de wijde Noordzee, recht voor ons uit over 't Zuiderdiep (uitmonding van 't Haringvliet) Goeree en Stellendam en dat alles overhuifd door een heerlijke zonnige voorjaarslucht.

Daar zagen we de eerste bergeenden (18) met hun typisch, oogenschijnlijk alleen zwart en wit vliegbeeld, de woorden dadelijk op grooten afstand kenbaar aan het hooge voorhoofd, veroorzaakt door den als zoodanig slechts van heel dichtbij te onderscheiden voorhoofdsknobbel achter op den snavel. Deze prachtige eend zagen we veel op Voorne en hij broedt hier zeker algemeen in de duinen in konijnenholen, ofschoon bij lange na niet zoo veelvoudig als op de Beer (Hoek van Holland), waar ik dikwijls in den nazomer troepen van 100 stuks en meer tegelijk de lucht zie ingaan, wat een buitengewoon mooi heel ongewoon schouwspel biedt, vooral als je daarbij een helder zonnetje in den rug hebt.

Wat vind ik het toch jammer, dat deze prachtvogel, een groote charme van ons duinlandschap, die naar onze Hollandsche smaak geen eetbaar wilddraad oplevert, nog altijd op de lijst der jaagbare vogels (waterwild) voorkomt. In ons land wordt hij beslist niet verhandeld. Na informatie bij den wilddhandel is mij gebleken, dat onze poeliers deze vogels niet koopen, maar dat er nog wel eens enkele naar Engeland verzeilen, waar ze echter niet meer dan 30 à 40 centen opbrengen.

Ook sprekend zwart en wit, maar dan veel meer zwart, waren de rondvliegende scholteksters (19). Prachtvogels! Waarom moesten die nu bij de Wet van 23 Maart 1925 weer tot waterwild verklaard worden? Maar daarbij zijn zelfs weer opgenomen meerkoeten en waterhoentjes; wie zou die beestjes hier te lande nu willen eten? Ze moesten alle jagers, die bergeenden en waterhoentjes schieten, eens veroordeelen deze vogels zelf op te eten; dan zou 't gauw uit zijn! Maar laten we hopen, dat mijn veronderstelling juist is, n.l. dat niet vele jagers deze vogels zullen bemachtigen; de broodjagers niet, omdat de geringe opbrengst dit bedrijf niet loonend maakt: de echte weidelijke jagers niet, omdat ze dit noodeloos neergeknal minderwaardig vinden. Blijven nog over de gelegenheidsknallers, de dagjesjagers, de grootste vijanden der vogelbeschermers; menschen, die goedkoope vergunningen bemachtigen in zeer wildarme terreinen, daar dagen lang rondsjouwen zonder wild voor 't geweer te krijgen en dan uit baldadigheid maar alles neerknallen wat vleugels heeft, in de eerste plaats roofvogels en opvallend gekleurde vogels als spechten, maar tenslotte evengoed kieviten, sterns en meeuwen.

Wel zullen er onder de bonafide jagers enkelen zijn, die, pachters van dure eendenjachten, waar de ontzettende hoeveelheden meerkoeten met hun eeuwig getwist en lawaai den eendenstand soms erg kunnen benadeelen, voor en na een flinke opruiming onder dit overigens wel aantrekkelijke zwarte goedje houden, maar daar is niet veel tegen te zeggen; een terrein, overbevolkt met meerkoeten, doet al even onaangenaam aan als een stadspark, waar de honderden huismusschen onze meer gewaardeerde zangertjes 't leven onmogelijk maken.

Beneden ons in de diepte zien we tusschen de groene twijgen van berk en meidoorn

een paartje tortelduiven (20). Duidelijk onderscheidt zich het doffertje in de heldere zon door z'n warmere kleuren, vooral 't teere blauwgrijze waas over kop en voorhals komt mooi uit. Ze zitten echt te tortelduiven. Wat heeft dat mannetje 't druk om z'n liefste 't hof te maken; onophoudelijk knikkend, duikend, duwend, gaat 't kopje omlaag, streelend borst en flanken van 't duifje; maar natuurlijk, 't duifje kijkt vol aandacht naar allerlei andere dingen, doet alsof *hij* de allerlaatste is, in wien zij eenig belang zou kunnen stellen. Dat zie je meer; ook bij vogels.

Kneutjes (21) vliegen af en aan, meestal in gezelschap, druk knuttend als babbelend en in dit landschap met z'n open plekjes ontbreekt natuurlijk de tapuit (22) niet; op vrij grooten afstand zien we 't verschil tusschen 't blauwgrijze mannetje en 't meer zand-

Dr. Büttikofer. Photo LUBERTI.

kaneelbruine vrouwtje, als ze even op een polletje naast **elkaar** tegen ons zitten te knikken, niet met kop of borst, maar met 't heel stijfgehouden lichaam. Als ze er telkens een eindje van door gaan, zie je niet veel anders dan 't sneeuw witte stuitvlekje; 't is of er een paar witte vlindertjes dicht over den grond wegdwarrelen.

Van dezen duintop afgedaald, doet een bijna van onder onze voeten opspringende fazantenhen (23) ons ijverig maar vruchteloos naar een nest zoeken. Houtduiven (24) vliegen over, een vink (25) slaat en een grasmusch (26) laat ons even z'n typisch driftig liedje hooren, dat we van nu af aan eigenlijk beide dagen geen oogeblik meer missen. Werkelijk heel veel grasmuschschjen zijn er in Voorne's duinen, maar toch nog meer nachtegale. Waar we ook kwamen, in de lage duinheesters (overal was 't duin bezaaid met prachtig bloeiende en heerlijk geurende Meidoorns) in de hoogere vlier- en berkenboschjes der duinpannen, in de complexen van akkermaals-hout, in bosch en park, overal klonk het heerlijke zoo rijk gevarieerde lied van den nachtegaal, den geheelen dag en nog een groot deel van den nacht.

Wilde eenden (27) cirkelen voor en na door de lucht en als we afdalen naar een door dicht gestruikte omsloten plasje, hooren we even de kreet van 't waterhoentje (28). Daar brengt een schalksche roodborst (29) Drijver en mij even in de war, maar we zijn gauw over deze kleine ontstemming heen door een nieuw geluid, dat van den rietzanger sec (30) [*acrocephalus schoenoboenus* (L.)] (det. Dr.) det. Dr. = determinering door Drijver. Met eenige moeite en door even achter te blijven krijgen we 't vogeltje zelf

in den kijker en nu is hij ook wel zoo goed, na Drijvers voorspelling even de lucht in te zwieren en weer neer te strijken, karakteristiek gedrag van dezen vertegenwoordiger van de riet-zanger-familie, wel eenigszins boompieper- of grasmuschachtig. Maar heel veel andere zangertjes doen iets dergelijks, als ze een beetje in extase zijn en dan sommige alleen heel in 't begin van den paartijd. Daar moet ik nog eens een volledig lijstje van zien bij elkaar te brengen. (Zie vorige jaargangen *Levende Natuur*.)

Achtereenvolgens noteer ik nu wielewaal (31), heggemusche (32), gekraagde roodstaart (33) en even snap ik een Vlaamschen Gaai (34), die heel stilletjes aan den haal gaat; zeker dicht bij zijn nest. 't Doet me genoegen, dat deze prachtige schreeuwleelijk, die ik toch zoo graag hoor, hier niet geheel is uitgeroeid. De ekster (35), die later op den dag even gezien wordt, is hier zóó vervolgd, dat toen ik verleden jaar Juli een

vogelminnend ingezetene vertelde, dat ik in 't duin een ekster gezien had, deze uitriep: „gelukkig, dan is er op Voorne toch nog één; ik dacht al, dat de laatste was weggeschoten”. Jammer, zulke prachtige vogels als gaaien en eksters *geheel* uit 't landschap weg te nemen.

Nu komen we aan de breede drassige oevers van 't Kwakjeswater met weer eens even een ruim overzicht. Oeverzwaluwen (36), die ik even te voren al in 't duin gezien had, vliegen hier veel boven 't water en vormen met de volgende een bonte zwaluwengroep, zij 't ook geen familiegroep. Daar vliegen n.l. voortdurend door elkaar: oever-, boeren-, huis- (37), gier- (38), gewone zee- (39) en zwarte zeezwaluw (40), een paar groote zeezwaluwen (*Sterna s. sandvicensis*) (41) vliegen over. Ik kan geen enkele Noordsche stern onderscheiden. Als daar nu nog eens een nachtzwaluw bij geweest was, dan hadden we alles wat in Holland zwaluw heet, zoowat bij elkaar gehad.

Een der deelnemers meldt me een rietgors (42), die ik later zelf ook nog vind. Druk eentonig gezang, komend uit 't riet aan den overkant, wordt vastgesteld als afkomstig zoowel van den kleinen (43) als van den grooten karekiet (44) (det. Dr.).

Het drassig weilte is een broedterreintje bij uitnemendheid; vliegend worden waargenomen grutto (45), zomertaling (46), tureluur (47) en slobbeend (48). Een nest met eieren, door plaatselijk bekende vogelaars aangewezen van de zomertaling, wordt door Drijver gehouden voor 't legsel van de slobbeend en in den loop van de excursie kan ik me gemakkelijk er van overtuigen, dat hij 't bij 't rechte eind heeft. Ook wordt een groote donkere roofvogel, die op vrij grooten afstand boven 't riet zweeft, als buizerd aangeduid, maar wij stadsmenschen herkennen er gauw den bruinen kiekendief (49) in. Aardig is 't te zien, hoe die dappere kieviten 't den bruinen roover te kwaad weten te maken. Gewezen wordt vooral op 't verschil in staart tusschen kiekendief en buizerd. Een verontrust tureluurtje vertoont z'n prachtige tril-vliegkunstjes.

Holenduiven of kleine boschduiven (50) worden van nu af herhaaldelijk vliegend gezien, gemakkelijk herkenbaar aan geringe afmetingen en 't volkomen ontbreken van eenig wit aan vleugels en hals. Jan Verweij heeft er een mooien naam voor: „blauwduifjes”. Op Voorne broeden ze zoowel in konijnenholten als in holle boomen en zijn er bepaald algemeen.

Eindelijk treffen we den zoolang gezochten roodborsttapuit (51), me dunkt een paartje met vlugge jongen. Het paapje vinden we niet; dikwijls heb ik gelezen, dat 't paapje vrij veelvuldig in onze dorre duinen broedt, meer dan z'n confrater de roodborsttapuit, maar ik heb dat nooit kunnen vinden. Roodborsttapuiten vind ik ook in de Haagsche duinen altijd wel, zij 't niet in groot aantal; paapjes zelden of nooit. Deze lijkt me meer een vogeltje van drassige weiden in zand- en veenstreken, maar daar hoop ik de eerstvolgende jaren wat meer gegevens over te verzamelen. Op grooten afstand hadden we al een kraaiachtige op een paal zien zitten en constateeren nu met zekerheid een paartje zwarte kraaien (52), terwijl ook eindelijk de gewone akkerleeuwerik (53) op 't lijstje komt. Nog vergat ik een drietal stormmeeuwjes (*Larus canus canus* L.) (54) in jeugdkleed, die een bezoek brachten aan 't Kwakjeswater.

Even een kijkje aan 't strand. Veel is daar vandaag niet te zien, maar toch noteeren we nog een troepje bontbekplevier (55) en bonte strandloopers (56), van welke laatste nog geen enkele 't zwarte buikschild van 't zomerkleed draagt. Alle spoeden ze zich naar hunne Noordelijke broedplaatsen.

Aan een sprank van de waterleiding van Hellevoetsluis ontdekken we drie van onze prachtige gele kwikstaarten (57) in voorjaarskleed en tenslotte vliegt van den waterrand nog het aardige oeverloopertje (58) met z'n typeerend roepje tietietie voor ons op.

Met dezen rijken buit beklimt Groep IV weer de wachtende autobussen en gaat het terug naar Oostvoorne. Maar bij 't verrukkelijk gelegen Kooyzicht gekomen, waaraan ik zulke prettige herinneringen heb van Juli 1925, wordt 't me al weer te machtig. 'k Moet er uit en met den knop van 't portier nog in m'n hand hoor ik al no. 59, de tiftjaf. Een zestal vogelenthousiasten en de eigenaar van 't mooie landgoed volgen m'n voorbeeld en op Kooyzicht, waar we allervriendelijkst worden rondgeleid en vooral veel botanisch genot smaken, krijgen we er nog bij de tuinfluiter (60), zanglijster (61) en groenvink (62), maar putter, zwartkopgrasmusch, kleine specht, kuifmees, steen- en boschuil, waarop ik gevestigd had, missen we in den kort toegemeten tijd.

Te voet langs mooie wegen naar 't hotel, waar we moe maar opgetogen, en hongerig (ik vrees al te hongerig) aankomen.

's Morgens om 5 uur (eigenlijk 4 uur) word ik wakker van 't vele vogelgeluid, dat de open balcondeuren binnenstroomt. Om half zes houd ik 't niet meer uit in m'n babyledikantje en weet eindelijk m'n beide kamergenooten, zij 't onder heftig protest, er uit te krijgen. Maar ik had heete koffie weten te verschaffen en die verleiding konden ze tenslotte niet weerstaan. Heerlijk zoo vroeg koffie op je kamer; jammer, dat we wat lang op 't brood moesten wachten, maar dat moest eerst gebracht worden. Na 't stevig ontbijt er even op uit en op 't terrein van een oud landhuis met prachtig park, aan den rand van 't dorp gelegen, ontdekten we al gauw een kleine reigerkolonie.

Overal jubelt het in 't groen en als nieuw noteer ik den lachkreet van den grooten bonte specht (63), terwijl we vlak onder een luidruchtigen spotvogel (64) staan te luisteren. Een paar ringmusschen brengen 't getal op 65 vóór we de tweede excursie beginnen.

Dezen keer gaat 't naar 't Breede Water, maar daar ik hier den weg weet, gaan we gevejen al vast te voet vooruit. Heerlijk die morgenwandeling. Even voor 't einddoel worden we door de geheele Groep IV in autobussen en rijtuig ingehaald en ingeladen en

De Uitzicht op het Breede Water.

Photo LUBERTI.

in massa bereiken we 't eind van den rijweg. Dit terrein kende ik als *het* klauwierenterrein, maar hoe ik ook den geheelen dag heb gespeurd, geen enkele grauwe klauwier (een van de mooiste vogels, die ik ken), kreeg ik in den kijker en ook jachttopziener Hofland wist te vertellen, dat de klauwieren de laatste jaren sterk in aantal waren achteruitgegaan: hij had er ook nog geen gezien.

Na een mooie vogelrijke wandeling komen we aan de Paardenwei, nu (aardig idee) omgedoopt in Vogelwei, waar we wel een half uur blijven genieten van de talrijke goed waarneembare soorten.

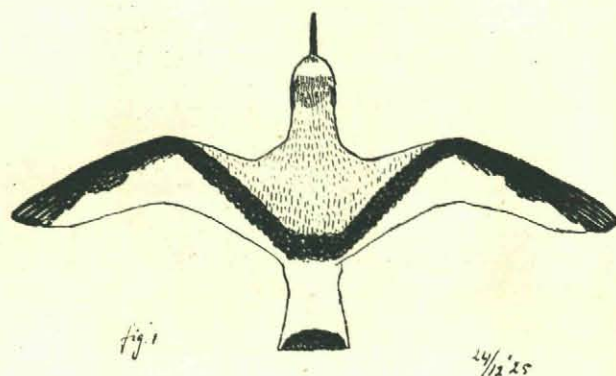
Heel veel paartjes slobbeenden (wat zijn die waarden met hun witten voorborst, die den zwartgroenen kop en hals zoo scherp scheidt van den kastanjebruinen benedenborst op grooten afstand vliegend goed kenbaar; ook neerstrijkend door hun wit en zwarte rugtekening); eenige paartjes zomertalingen (prachtig die lichtgrijze mannetjes met de sierlijk gebogen witte oogstreep tot achter in den nek); vrij veel kieviten, wat tureluurs, grutto's en meerkoeten, natuurlijk veel gewone eenden en dan heelemaal op den rechtervleugel drie mannelijke kemphanen (66), twee met witte en één met kastanjebruinen kraag. Voor en na vliegen ze even tegen elkaar op, maar veel heeft 't niet te beduiden; ze zijn vandaag wat vadzig en te gemoedelijk.

Ook noteer ik hier onzen eersten graspieper (67) een vogeltje, dat bij honderden paren broedt in de groene polders van Voorne, maar hier in de duinstreek zich niet thuis voelt. Heel veel vogels zagen we en goed ook, met zoo'n mooie belichting. Ook vonden we een drietal doode eendjes van een paar dagen oud (slachtoffers van de langdurige koude?) en kregen we even een levend eendenkuikentje in handen. Een zomertalingnest overtuigde ons, dat we gisteren inderdaad aan 't nest van een slobbeend stonden.

Links om de drassige Vogelweide wandelend, kwamen we al heel gauw op een hoogen duintop, vanwaar we een prachtig overzicht kregen over het Breede Water, een van de mooiste plekjes onzer vaderlandsche duinen. Daar was weer heel wat te doen; veel vogels langs de randen, vooral aan den overkant en heel veel boven het water vliegend. Wij zaten mij wat te ver af, zoodat ik al gauw met een klein troepje deelnemers doorliep naar den oever en daar was ik erg blij om, want anders hadden we een van de grootste zeldzaamheden van deze excursie gemist, n.l. het dwergmeeuwtje (*Larus minutus* Pall.) (68), de kleinste meeuw der aarde, kleiner dan ons vischdiefje, iets grooter dan de zwarte stern (deze laatste heeft zooveel korter staart dan 't vischdiefje). Een alleraardigste vogel, die in z'n vliegen boven 't water wel wat doet denken aan een stern, hoewel vleugels, staart en kop 't spitse van de ledematen der sterns missen. Hun vliegwijze lijkt dunkt me nog het meest op die van onzen dwergstern. Ik merkte steeds op, dat dwergmeeuwen op geringe

hoogte boven 't water fladderen als ze voedsel zoeken.

Nu heb ik nog nooit een volwassen exemplaar van *harus minutus* in zomerkleed met zwarten kop, lichtgekleurde groote slagpennen zonder zwart, geheel witte staart en donkeren onderkant der vleugels gezien, maar de jeugdvogels in winterkleed, zooals we ze hier nog 't meest onder oogen krijgen, zijn al heel gemakkelijk te herkennen. Hierbij een paar schematische voorstellingen (die niet de pretentie van goede teekeningen hebben) om een en ander te verduidelijken. De eerste figuur is naar een vogel, die ik 24 December 1925 langdurig waarnam tijdens stormachtig

Dwergmeeuwtje, jong.

weer, gevlucht naar 't kalmere water van de Scheveningsche visschershaven. Opvallend was de geringe grootte, ofschoon je daar nooit te veel waarde aan moet hechten. Heel goed herinner ik me nog, hoe op dien stormachtigen regendag, toen ik urenlang dit dwergmeeuwje door m'n schuddenden kijker ingespannen had waargenomen, een voor en na door m'n gezichtsveld zwevend en zeker zoo groot leek als een zilvermeeuw. Maar de zwarte tekening op den bovenkant van de vleugels, die bij mijn December-exemplaar zeer beslist volkomen samensmolt met den zwarten achterrug, maakt verwarring met elke andere meeuw bijna onmogelijk, hoewel misschien een eerstbeginnende op moet passen een jonge drieteenmeeuw niet aan te spreken voor een jonge dwergmeeuw. Die meeuwengeschiedenis is zoo heel eenvoudig nog niet, maar daar hoop ik later nog eens uitvoerig op terug te komen. Voor de zittende of drijvende jonge dwergmeeuw is een prachtig onderscheidsteeken de ongebroken witte lengteband over den opgevouwen vleugel, die de zwarte groote slagpennen volkomen scheidt van de donkere vleugeldekveeren (zie fig. 2). Dan heeft de dwergmeeuw nog een aardig maniertje, dat ik nooit bij andere meeuwen of andere vogels waarnam en dat zoo typeerend moet zijn voor de kleine stormvogeltjes. Terwijl

Dwergmeeuwtje zwemmend.

de vogel een paar cM. boven 't water fladdert, tegen den wind in, trippelen de donkere pootjes rap over 't water, terwijl het dier zelf, bij al dat heftig beweeg van z'n ledematen niet of heel weinig vordert. Als ik dat zie moet ik steeds denken aan een vos, die ik als kind eens in een tredmolen zag loopen. Onder dit fladderen gaat telkens het donkere snaveltje even met de tip in 't water om iets op te pikken, dat zelfs door een uitstekenden kijker altijd onzichtbaar bleef (fig. 3).

fig. 3. Dwergmeeuwje
water tredend.

Dit dwergmeeuwje van 't Breede Water was alweer een beetje anders geteekend dan mijn Scheveningsche wintervogel. De donkere partij op den achterrug was sterk verminderd in uitgestrektheid, ook wat lichter van tint, zoodat de beide zwarte vleugelbanden los van elkaar kwamen. En later op den middag vonden we aan den overkant van 't zelfde water nog twee van deze aardige fladdermeeuwjes, die nog dichter bij 't zomerkleed kwamen. Één van die twee leek me zelfs een jaartje ouder, de breede zwarte staartband was door een paar sneeuw witte veeren onderbroken en de kop had al meer zwart dan wit (zie fig. 4).

Maar we gaan verder. Een smal pad brengt ons naar den Zuidelijken drassigen tip van 't Breede Water, aan welken oever de nesten van zomertaling, grutto en veel kokmeeuwjes dicht opeen liggen, zóó dicht zelfs, dat een paar ongelukjes onvermijdelijk worden; o.a. wordt een jonge watersnip, pas uit den dop, prachtig warmbruin, wit en zwart geteekend donsballetje, 't slachtoffer; de leegge doppen van het legsel vinden we vlak naast 't pad.

De oude watersnip (69) zien we ook even z'n karakteristieke vlucht uitvoeren, terwijl eindelijk de gewone witte kwikstaart 't lijstje op 70 brengt.

Door de hooge ondoordringbare duindoorns langs een mostapijt met duizenden exemplaren van de moeraswespenorchis leidt een smal kronkelend pad ons naar de drogere duinstreek; te vergeefs zoek ik hier m'n sprinkhaanrietzangers van verleden jaar. Als we eindelijk boven op een van de uiterste duintoppen even uitrusten, om de rest van 't gezelschap op te wachten, zien we over de breede kale zandvlakte, die hier voor de kust ligt, een paar witte vlekjes verspreid, die nog van alles kunnen blijken te zijn. Niet zonder moeite ontwikkelen we door onze kijkers die vlekjes; de meeste behoren aan scholeksters, maar twee er van houden Drijver en ik voor kluten en terwijl we er nog over zitten te debiteren, heeft onze Zeeuwsche dokter, die z'n eierzoekeurs instinct niet langer heeft kunnen bedwingen, de dieren al doen opvliegen en nu pakken onze kijkers heel duidelijk 't heerlijk zwartwitte vliegbeeld van de kluut (71). De dokter heeft het nest gauw gevonden en even moeten we allen de mooie groote eieren bewonderen. Als we dan overal voor ons uit kleine lichtgrijze bolletjes over 't zand zien weggrollen en onze kijkers ons vertellen, dat dat van de nesten loopende strandpleviertjes (72) zijn, beginnen we allemaal koortsachtig te zoeken; ieder wil z'n buurman de loef afsteken. Ineens zijn we allemaal weer kinderen; of is 't het instinct der oude Germanen, die alle benijdenswaardige dingen uit de natuur zelf weg haalden? Wat kon ik me goed de voldoening indenken van de jonge dame naast me, die met zoo'n prachtig strandplevierienlegsel haar eerste zelfgevonden nest kon registreren.

Tot m'n verwondering vinden we tusschen al die broedende strandpleviertjes nog een steenlooper (73), prachtdier in vol zomerkleed, mooi warm bruine rug, eigenaardige schimmelkop, zware zwarte (wit doorsprenkelde) bef en roode pootjes. 't Zal wel een late trekker

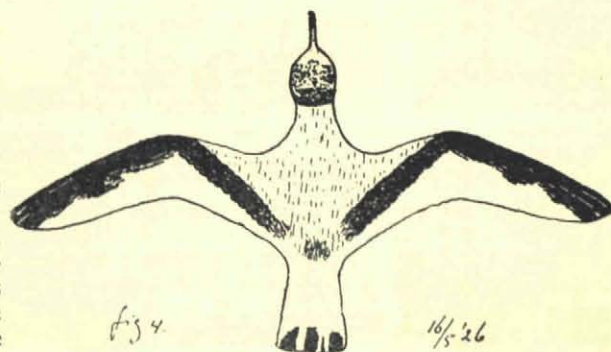

fig. 4. Dwergmeeuwje, ouder.

zijn geweest, maar 't zou toch de moeite waard zijn, in volgende jaren eens terdege op te letten of er niet een paartje blijft broeden; je kunt nooit weten.

't Gezelschap zwenkt nu weer volgens 't opgemaakt plan links af op 't duinlandschap aan, maar ik kan de verleiding niet weerstaan er na eenig overleg met de beide leiders Drijver en Hofland, stilletjes met een compagnon tusschen uit te knippen, naar rechts, langs zee, om nog eventjes heel rustig en onopgemerkt bij 't Breede Water te neuzen. De krijgslist gelukt na eenige omzichtige schijnbewegingen en met stevigen stap gaat 't langs 't strand tegen den harden wind in. Maar dat valt niet mee. 't Zand wordt met zoo'n kracht opgewaaid, dat er over 't geheele strand een bijna meter hoog, ondoorzichtbaar zandgordijn hangt en onze oogen tranen van 't scherpe ingestoven gruis. Dus zwenken we getweeen spoedig weer rechts af en zijn blij eindelijk bij 't Breede Water achter een hoog beschuttend duin te kunnen zitten uitblazen.

Wat hebben we al die vogels nu mooi dicht bij. Daar vliegen vlak bij ons twee pijlstaarten (74) op. Deze eendensoort broedt uiterst zelden in ons land. Later hooren we van jachttopziener Hofland, dat hij ze hier dit jaar met heel kleine jongen heeft zien rondzwemmen.

Hier zien we ook de twee reeds genoemde dwergmeeuwten van heel dichtbij en noteeren nog een groepje mantelmeeuwen (75), zoowel in drie-jarig als in volwassen klee. Van alles is er te zien, o.a. een groote troep rustende groote sterns, kemphanen, allerlei eenden, meerkoeten, vischdiefjes, zwarte sterns, zwaluwen, veel broedende kokjes, scholeksters enz. enz. en als iets zeer bijzonders noteer ik drie voor ons uitvliegende zwarte ruiters (76). Op den thuisweg zoeken we nog ijverig naar den grauwen klauwier doch tevergeefs, vinden echter nog boomleeuwerik (77) en groote lijster (78). Ook het puttertje, dat ik hier verleden jaar veelvuldig waarnam, kunnen we nu maar niet ontdekken.

In 't Hotel, waar we lang na de anderen aankomen, verfrischen, versterken en verkleeden we ons en daar we nog een half uurtje den tijd hebben voor de tram ons zal opnemen, gauw nog even het parkterrein in. De grauwe vliegenvanger wordt no. 79 en van andere enthousiasten nemen we over aalscholver (80), groene specht (81) en zwartkop grasmus (82). Als we dan eindelijk, uiterst voldaan, naar 't station zullen afmarcheeren, hoor ik Strijbos zeggen: „heb je de boschuil gezien?” en in een paar minuten staan we onder een machtigen kastanjeboom voor een oude buitenplaats. Die kastanje is als een groote koepel, die een holle ruimte omhult, waarin de zware stam en de dikke hoofdtakken goed zichtbaar zijn. En op zoo'n tak, dicht bij den stam, zit ons van uit de hoogte rustig aan te staren, de zoo zeldzaam geworden boschuil, de dikkoppige (83). Wat een buitenkansje; 't is al wel 20 jaar geleden, dat ik hem gezien heb en vele ervaren vogelmenschen, wier lijstje ver over de 200 soorten loopt, hebben hem nog nooit in de vrije natuur waargenomen. Dat was een waardig slot van twee rijke genotvolle vogeldagen.

Maar we zijn er nog niet! Van uit de tram zien we eindelijk de lang gezochte roek (84) en nu in vele exemplaren en ook nog de patrijs (85). In Rotterdam meldt iemand van een andere groep me nog de langverwachte putter (86) en vlak voor den Haag neem ik nog van een Haagsch vogelvriend de wulp als no. 87 op. En daar was 't me nu juist om te doen! Ik had me in 't hoofd gezet het record van Texel (excursie van verleden jaar) te slaan, omdat ik (zelf vol lof over de heerlijkheden welke Texel den vogelliefhebbers biedt) al lang beweerd heb, dat Voorne, zoo geheel anders, daar toch niet voor behoeft onder te doen.

Wat hebben we gesjouwd, genoten, geschertst en enthousiast gepraat, vooral nagepraat. Wat zijn we de leiders en den gullen eigenaar dankbaar. Laat een ieder, die nog nooit een excursie van de Ned. V. t. B. v. V. meemaakte, deze groote fout in 1927 herstellen. Hij zal er geen spijt van hebben. Daar valt veel te zien, te genieten en ook veel te leeren. Beginnelingen vinden altijd wel een verder gevorderde, die ze gaarne op sleeptouw neemt, ze van alles wijst en vertelt. En laat toch elke lezer, die zulks tot dusverre verzuimde, zich even aanmelden als lid onzer nuttige vereeniging. En wilt ge geen half werk doen, offer dan meteen wat door lid te worden van de nog nuttiger Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten, die o.a. bezig is, de hier beschreven heerlijke terreinen in eigendom te krijgen.

Do it now! Adres beider vereenigingen: Heerengracht 260—266, A'dam. Postrek. no. 29213.

Haag, 15 Augustus 1926.

G. J. TIJMSMA.